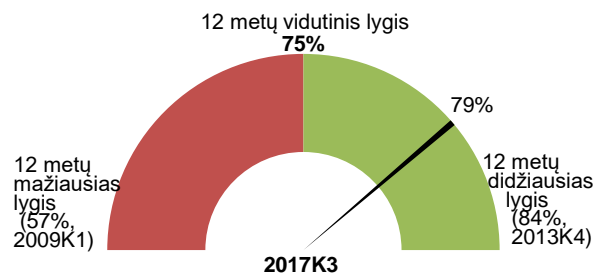

Lietuvos popieriaus ir popieriaus gaminių gamybos pramonė

Lyginamasis standartas (ang. benchmark)	Produkcijos vertė, tenkanti vienai įmonei, mln. eurų	Produkcijos vertė, tenkanti vienam darbuotojui, tūkst. eurų	Vidutinis metinis apyvartos augimas 2010-2015 m.	Vidutinis metinis gamybos apimties augimas 2010-2015 m.	Eksporto intensyvumas	Eksporto dalis į ne ES šalis	Investicijų į materialųjį turtą ir produkcijos vertės santykis
		€ 4,4	€ 98,4	12,0%	11,9%	46,7%	34,0%

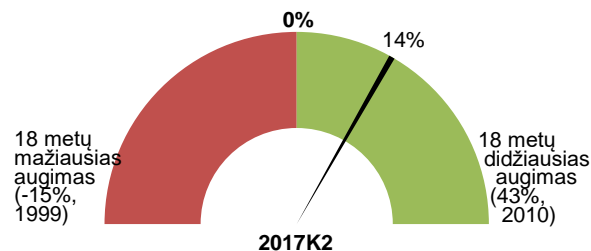
- [Faktai ir skaičiai](#)
- [Raida ir tendencijos](#)
- [Eksporto raida](#)
- [ES šalims tenka 66% lietuviškos kilmės eksporto](#)
- [Ilgalaikės perspektyvos - palankios](#)

1 pav. Popieriaus ir popieriaus gaminių gamybos pramonės gamybinių pajėgumų panaudojimo lygis.

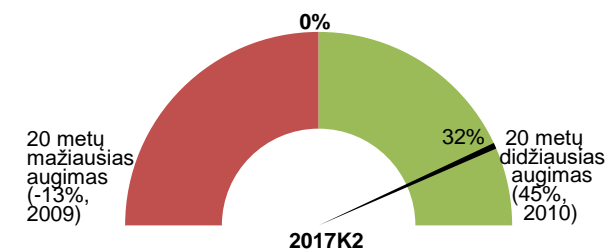
Šaltinis: Europos Komisijos DG ECFIN ir VŠĮ „Versli Lietuva“ paskaičiavimai.

2 pav. Popieriaus ir popieriaus gaminių gamybos pramonės produkcijos apimtys (palyginamosios kainomis) pokytis.

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas ir VŠĮ „Versli Lietuva“ paskaičiavimai.

3 pav. Lietuviškos kilmės popieriaus ir popieriaus gaminių eksporto vertės augimas.

Šaltinis: LR Ūkio Ministerija, Lietuvos statistikos departamentas ir VŠĮ „Versli Lietuva“ paskaičiavimai.

FAKTAI IR SKAIČIAI

2015 m. Lietuvos popieriaus ir popieriaus gaminių gamybos pramonės įmonės sukūrė apie 0,7% šalies pridėtinės vertės (gamybos kainomis) arba 2,9% apdirbamosios gamybos sektoriaus sukuriamos pridėtinės vertės. Lietuvoje popieriaus ir popieriaus gaminių gamyba užsiima 96 įmonės, jose įdarbinta beveik 4,3 tūkst. darbuotojų. Popieriaus ir popieriaus gaminių gamybos pramonėje vyrauja mažos ir vidutinio dydžio (iki 50 darbuotojų) įmonės (jos sudaro 81,3%), tačiau net 47,5% produkcijos vertės sukuria įmonės turinčios 250 ir daugiau darbuotojų. Darbo užmokesčio dalis popieriaus ir popieriaus gaminių sektoriaus sukuriamoje pridėtinėje vertėje (gamybos kainomis) sudarė 48,0%. Nuo 2010 m. popieriaus ir popieriaus gaminių gamybos pramonės produkcijos vertė kasmet augo, bet 2015 m. augimas sulėtėjo. 2015 m. popieriaus ir popieriaus gaminių produkcijos vertė siekė maždaug 418,5 mln. eurų arba 7,1% daugiau nei 2014 m.

Popieriaus ir popieriaus gaminių gamybos pramonės sektorius yra šiek tiek labiau orientuotas į vidaus rinką negu į eksportą - 2015 m. 53,3% visų gautų pajamų buvo uždirbta Lietuvos rinkoje. 2015 m. lietuviškų popieriaus ir popieriaus gaminių buvo eksportuota už 210,5 mln. eurų, iš kurių, apie 67,3% teko Europos Sąjungos (toliau – ES) šalims. 2016 m. eksporto vertė išaugo 4,6% ir sudarė 220,1 mln. eurų; į ES šalis buvo eksportuota 66,0% visų užsienio rinkoms skirtų prekių vertės.

Eurostato duomenimis, 2014m.- 2015m. popieriaus ir popieriaus gaminius gaminančių įmonių produkcijos kainos ES šalyse augo, o 2016 m. kainos sumažėjo 0,3%. Tuo tarpu Lietuvoje popierių ir popieriaus gaminius gaminančių įmonių produkcijos kainos 2016 m. augo 1,3%. Tokį

augimą daugiausia lėmė vidaus rinkos veiksniai; vidaus rinkoje kainos paaugo 2,0% per metus. Užsienio rinkose Lietuvos gamintojų parduodamos produkcijos kainų augimas 2016 m. sudarė 0,7%. 2016 m. Lietuvos popieriaus ir popieriaus gaminių sektoriaus įmonės apie 40,3% viso produkcijos kiekio realizavo užsienio šalyse.

2015 m. didžiausią dalį popieriaus ir popieriaus gaminių gamybos pramonės produkcijos vertės struktūroje sudarė gofruotas popierius ir kartonas bei tara iš popieriaus ir kartono (40,0%). Nuo 2010 m. labiausiai paaugo kitų popierinių ir kartoninių gaminių gamybos produkcijos vertė (apie 78,9 mln. eurų), o jų dalis palyginti su 2010 m. produkcijos vertės struktūra, išaugo net 14,2%. Nuo 2010 m. buitinių ir higienos reikmenų produkcijos vertė taip pat stipriai išaugo (56,1 mln. eurų), o jų dalis palyginti su 2010 m. produkcijos vertės struktūra, padidėjo. Pastebėtina, kad pastarieji metai buvo blogiausi popierinių raštinės reikmenų gamybos įmonėms; nuo 2010 m. jų gaminių produkcijos vertė sumažėjo beveik dvigubai – apie 48,2%. Tokias tendencijas labiausiai lėmė pasaulį keičiančios IT ir skaitmenizacijos tendencijos - įsisavinama debesų kompiuterija, elektroninė komunikacija, duomenų perdavimo ir saugojimo technologijos.

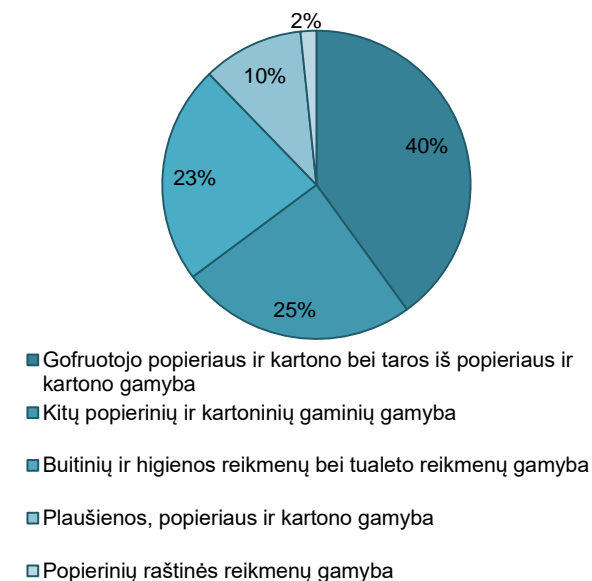
2015 m. sparčiausiai augo kitų popierinių ir kartoninių gaminių produkcijos vertė (9,5%), buitinių ir higienos reikmenų produkcijos vertė (7,8%) ir gofruotojo popieriaus ir kartono bei taros produkcijos vertė (6,6%%). Kur kas lėčiau augo plaušienos, popieriaus ir kartono (2,7%) ir popierinių raštinės reikmenų (2,4%) produkcijos vertė.

1 lentelė. Pagrindiniai rodikliai, 2015 m.

Veikiančios įmonės	96
Dirbančiųjų skaičius	4255
Produkcijos vertė	€ 418,5 mln.
Pridėtinė vertė (gamybos kainomis)	€ 116,8 mln.
Lietuviškos kilmės prekių eksportas	€ 210,5 mln.
Investicijos į materialųjį turtą	€ 38,6 mln.

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas ir VŠĮ „Versli Lietuva“ paskaičiavimai.

4 pav. Lietuvos popieriaus ir popieriaus gaminių gamybos pramonės produkcijos struktūra pagal vertę 2015 m., %

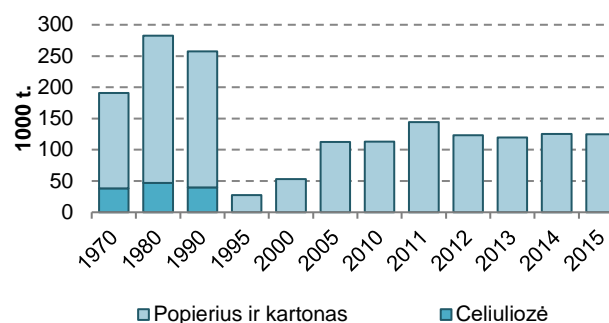
Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas ir VŠĮ „Versli Lietuva“ paskaičiavimai.

RAIDA IR TENDENCIJOS

Lietuvai atgavus nepriklausomybę, šalyje buvo atsakyta pirmosios popieriaus pramonės pakopos¹ (celiuliozės ir medienos masės) gamybos. Tuo metu, taip pat buvo mažinamos ir pertvarkomos gamybos apimtys, atsisakoma nerentabilių padalinių, todėl itin sumažėjo popieriaus ir kartono gamybos apimtys (žr. 5 pav.). Gamybos apimtys pradėjo augti tik tuomet, kai šalis įstojo į ES, o atsivėrusios naujos rinkos praplėtė eksporto galimybes. Auganti popieriaus ir kartono paklausa, palankios perspektyvos bei papildomos investicijos ir parama, skatino įmones modernizuoti gamybą. Šiandien Lietuvos įmonės dirba tik antroje ir trečioje popieriaus pramonės pakopose (popieriaus ir kartono gamyboje bei galutinio vartojimo produktų gamyboje). Taigi, Lietuvos įmonės importuoja pluoštines medžiagas, iš kurių gamina popierių ir kartoną, taip vėliau sukurdamas galutinio vartojimo prekes. Kadangi Lietuvoje nėra celiuliozės gamybos įmonių, daugiausia jos į yra įsivežama iš Suomijos bei Švedijos. Būtent į šias valstybes išgabena ir daug lietuviškos medienos, ji ten perdirbama ir įvežama į Lietuvą jau kaip žaliava.

¹ Kadangi popieriaus ir popieriaus gaminių gamyboje visavertės žaliavos ir savo produkcijos gamybos atliekos gali būti sunaudojamos ir perdirbtos nenutrūkstamu ciklu, dažnai yra išskiriamos trys popieriaus ir popieriaus gaminių gamybinės pakopos., t.y. 1) pluoštinių medžiagų gamyba (celiuliozė, medienos masė), 2) popieriaus ir kartono gamyba, 3) galutinio vartojimo produktų gamyba (pakuotė, rašymo priemonės, higieniniai reikmenys).

5 pav. Popieriaus pramonės produkcijos dinamika 1970-2010 m., 1000 t.

Šaltiniai: Lietuvos miškų ūkio statistika (2016 m.)

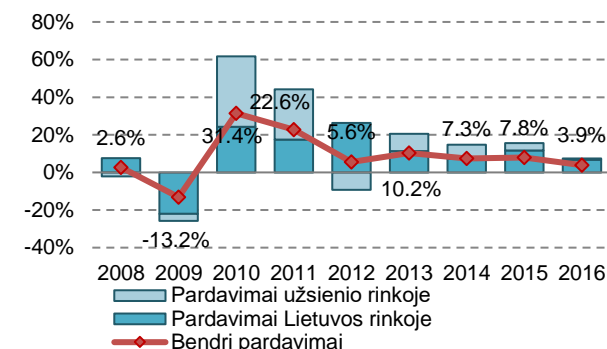
2016 m. apyvarta vidaus rinkoje augo sparčiau 2016 m., palyginus su 2015 m., popieriaus ir popieriaus gaminių gamybos pramonės įmonių apyvarta augo 3,9% (žr. pav. 5). Nors apyvartos augimas buvo stebimas tiek vidaus, tiek ir užsienio rinkose, visgi vidaus rinkoje augimas buvo spartesnis ir siekė 6,7%, o užsienio rinkoje – tik 0,7%. Popieriaus ir popieriaus gaminių pramonės pardavimai vidaus rinkoje auga nuo 2010 m., o visus pastaruosius penkerius metus augimas yra spartesnis negu užsienio rinkose.

Investicijos į materialųjį turtą 2015 m. mažėjo

2015 m. popieriaus ir popieriaus gaminių gamybos pramonės bendrosios investicijos į materialųjį turtą sumažėjo apie 6,9% (arba 2,8 mln. eurų) ir siekė 38,6 mln. eurų. Pagrindinės sumažėjimo priežastys buvo sumenkusios investicijos į mašinas ir įrengimus (sumažėjo 17,7% arba 3,0 mln. eurų) ir naują statybą (sumažėjo 12,8% arba 3,0 mln. eurų). Bendrai apdirbamosios gamybos investicijos į materialųjį turtą per 2015 metus mažėjo 7,2%. 2015 m. didžiausia popieriaus ir popieriaus gaminių gamybos pramonės investicijų dalis teko investicijoms į naują statybą (52,6%),

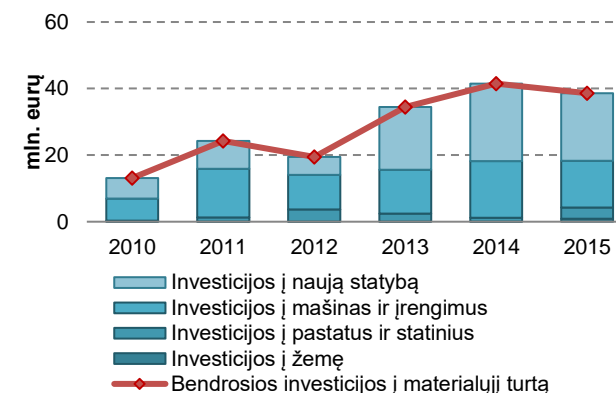
antroje vietoje liko investicijos į mašinas ir įrengimus (36,3%), trečioje – investicijos į pastatus (8,8%). Pastebėtina, kad iki 2013 m. didžiausią dalį visų investicijų į materialųjį turtą sudarė mašinos ir įrengimai, o nuo 2013 m. – investicijos į naują statybą.

6 pav. Popieriaus ir popieriaus gaminių pramonės pardavimų augimas vidaus ir užsienio rinkose.

Šaltiniai: Eurostat ir VŠĮ „Versli Lietuva“ paskaičiavimai.

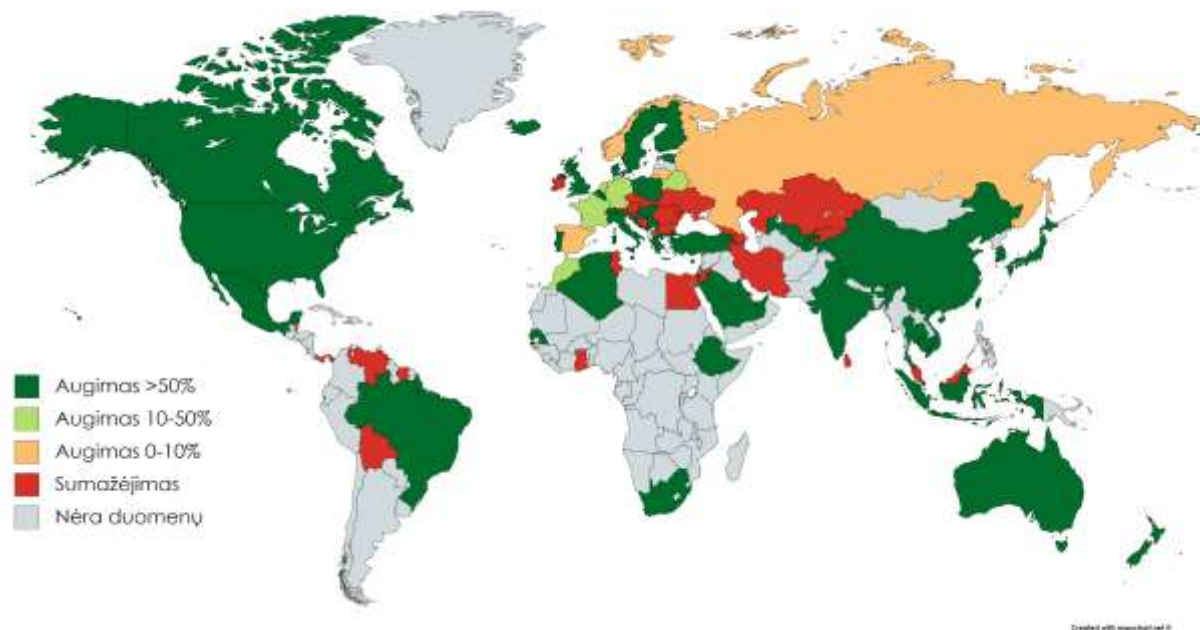
7 pav. Popieriaus ir popieriaus gamybos pramonės investicijos į materialųjį turtą.

Šaltiniai: Lietuvos statistikos departamentas.

EKSPORTO RAIDA

8 pav. Vidutinis metinis popieriaus ir popieriaus gaminių eksporto (vertės) augimas 2011-2016 m.

Šaltiniai: Lietuvos statistikos departamentas ir VŠĮ „Versli Lietuva“ paskaičiavimai.

Rinkos dalis Europos Sąjungos šalyse auga. Pastarąjį dešimtmetį Lietuvos gamintojų užimama popieriaus ir popieriaus gaminių importo rinkos dalis Europos Sąjungos šalyse kasmet augo ir 2016 m. sudarė 0,27%. Didžiausias ES šalių popieriaus ir popieriaus gaminių importo rinkos dalis Lietuvos gamintojai užima Latvijoje – 13,8%, Estijoje – 8,4%, Švedijoje – 1,0%, Suomijoje – 0,9%. Pastebėtina, kad, pvz. dėl didelių transportavimo kaštų, gofruotojo kartono pakuotės gaminiai nėra konkurencingi juos transportuojant tolimus atstumus. Todėl dažniausiai eksportas yra orientuojamas į kaimynines šalis, kuriuose veikia tiek stiprūs tarptautiniai žaidėjai, tiek ir vietiniai gamintojai, taip pat ir į Skandinaviją, kurioje yra aukštesnis kainų lygis.

Auganti Lietuvos popieriaus ir popieriaus gaminių gamintojų užimama rinkos dalis rodo augantį Lietuvos įmonių konkurencingumą lygį; pardavimus skatina kasmetinės investicijos, bei skirtas dėmesys kokybės užtikrinimui ir gerinimui, taip pat nuolatinis procesų optimizavimas darbo našumui didinti. Kita vertus, galutinio vartojimo produktų segmente pastebimos tendencijos, jog prekybos tinklai stiprina produktų kokybę ir didina lentynų plotus savo prekiniams ženkams. Prekybos tinklų privačių prekių ženklių kokybė auga, todėl jie sudaro vis didesnę konkurenciją įmonių „brendiniam“ produktams.

DAUGIAUSIA PRODUKCIJOS YRA EKSPORTUOJAMA Į EUROPOS SĄJUNGOS ŠALIS

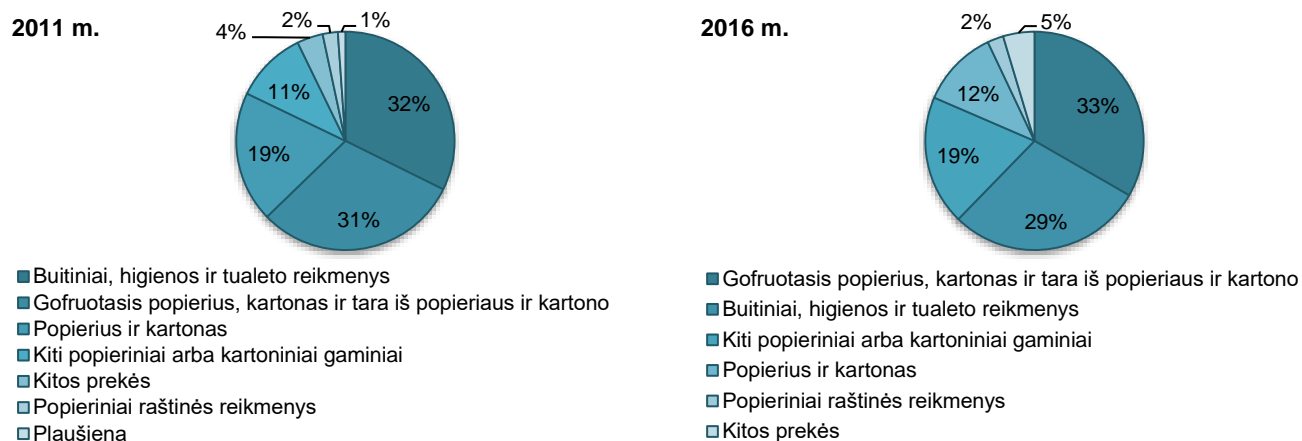
Svarbiausia rinka: Europos Sąjunga (ES)

2016 m. Lietuva eksportavo lietuviškos kilmės popieriaus ir popieriaus gaminių už beveik 220,1 mln. eurų; tai buvo apie 4,6% (arba 9,6 mln. eurų) daugiau negu 2015 m. Vidutinis metinis eksporto vertės augimas 2011–2016 m. sudarė 6,1%. Pagal šalis pagrindinės eksporto partnerės yra ES, kuriose parduodama daugiau nei 66% užsienio rinkoms skirtos produkcijos (iš ES šalių daugiausia yra eksportuojama į Lenkiją ir Vokietiją, Skandinavijos ir Baltijos šalis). Pagrindinės verslo rizikos ES rinkose kyla iš transporto paslaugų ir žaliavų kainų pokyčio, palūkanų normos didėjimo. NVS šalims tenka 21,6% (žr. lentelę 2) lietuviškos kilmės popieriaus ir popieriaus gaminių eksporto vertės (iš NVS šalių daugiausia yra eksportuojama į Rusiją ir Baltarusiją); likusioms šalims tenka kiek daugiau dešimtdalis visos popieriaus ir popieriaus gaminių eksporto vertės, o didžiausios jų yra Šveicarija, Ukraina ir Indija. 2016 m. labiausiai lietuviškos kilmės popieriaus ir popieriaus gaminių eksportas augo į Vokietijos, Švedijos, Šveicarijos ir Jungtinės Karalystės rinkas, o labiausiai mažėjo į Ukrainą, Estiją, Lenkiją ir Bulgariją.

Eksporto struktūroje didžiausia dalis tenka tarai, bei gofruotam popieriui ir kartonui

2016 m. didžiausią popieriaus ir popieriaus gaminių eksporto dalį – apie 29% – sudarė gofruotasis popierius, kartonas ir tara iš popieriaus ir kartono (žr. pav. 8). Nuo 2011 m. gofruoto popieriaus, kartono ir taros dalis padidėjo apie 2%. 2011-2016 m. laikotarpiu labiausiai išaugo (nuo 11% iki 19%) kitų popierinių arba kartoninių gaminių eksporto dalis (daugiausia dėl išaugusio rūkomojo popieriaus; filtravimo popieriaus ir kartono; kitų, niekur kitur nepriskirtų gaminių eksporto), o labiausiai sumažėjo popieriaus ir kartono gamybos (ypač perdirbto gofruojamo ir kitokio gofruojamo popieriaus ir apdarinio kartono) eksporto dalis.

9 pav. Popieriaus ir popieriaus gaminių gamybos pramonės eksporto struktūra pagal prekių rūšis 2011 m. ir 2016 m.

Šaltiniai: Lietuvos statistikos departamentas ir VŠĮ „Versli Lietuva“ paskaičiavimai.

2 lentelė. Popieriaus ir popieriaus gaminių gamybos pramonės eksporto rinkų kaita nuo 2011 m. iki 2016 m.

	2011	2016
Eksportas	€ 164 mln.	€ 220 mln.
Lenkija	12,1%	14,3% ▲
Rusija	16,0%	12,7% ▼
Vokietija	10,8%	11,1% ▲
Baltarusija	9,3%	8,2% ▼
Latvija	10,2%	8,0% ▼
Estija	4,5 %	5,3% ▲
Švedija	3,8%	5,1% ▲
Danija	1,9%	3,6% ▲
Suomija	0,6%	3,1% ▲
Šveicarija	0,2%	2,6% ▲
Italija	0,7%	2,6% ▲
Vengrija	0,1%	2,4% ▲
Ukraina	9,3%	2,3% ▼
Jungtinė Karalystė	1,1%	2,1% ▲
Nyderlandai	1,5%	1,6% ▲
Indija	0,0%	1,6% ▲
Likusios ES šalys	13,7%	6,8% ▼
Likusios NVS šalys	1,1%	0,6% ▼
Likusios šalys	3,1%	6,0% ▲

Šaltiniai: Lietuvos statistikos departamentas ir VŠĮ „Versli Lietuva“ paskaičiavimai.

PERSPEKTYVOS POPIERIAUS IR POPIERIAUS GAMINIŲ PRAMONEI – PALANKIOS

Popieriaus ir popieriaus gaminių rinkoje dominuoja Kinija

Manoma, kad sėkmingiausiai popieriaus pramonės įmonės veikia ir plečiasi šalyse, kuriose yra dideli medienos plotai, pigi energija ir palankios importo sąlygos (pvz. Kinijoje, Kanadoje ar Suomijoje). Remiantis *Euromonitor International* duomenimis, 2016 m. didžiausią pasaulinės popieriaus ir popieriaus gaminių rinkos dalį užėmė Kinija (26,4%), Jungtinės Amerikos Valstijos (19,1%), Japonija (7,7%), Vokietija (4,5%) ir Kanada (2,9%), palyginimui Lietuva – 0,03%.

Tendencijos svarbiausiose eksporto rinkose
Kaip jau buvo minėta, 2016 m. į Europos Sąjungos šalis buvo eksportuota 66% užsienio rinkoms skirtos produkcijos (iš ES šalių daugiausia buvo eksportuota į Lenkiją ir Vokietiją, Skandinavijos ir Baltijos šalis). *Euromonitor International* prognozuoja, kad per ateinančius penkis metus pagal popieriaus ir popieriaus gaminių pramonės

pardavimų vertę Europos Sąjungoje sparčiausiai augs Kroatijos rinka - vidutiniškai po 5,7% kasmet, Lenkijos – 5,5%, Liuksemburgo – 5,0% ir Suomijos rinka – 4,7%. Prognozuojama, kad Rusijos rinka augs vidutiniškai po 1,7% kasmet, o Baltarusijos – 5,5%. Rusijoje palankias rinkos augimo tendencijas lems pramonės sektorių, naudojančių popieriaus ir popieriaus gaminius kaip žaliavas, augimas, modernizacija ir gamybinių pajėgumų plėtra. Palankias rinkos augimo tendencijas Prancūzijoje ir Vokietijoje lems auganti pakuočių iš popieriaus paklausa (ypač maisto ir gėrimų pramonėje) ir tendencijos mažmeninės prekybos sektoriuje, kuriame vis labiau populiarėja pakavimui skirtų popieriaus gaminių naudojimas, siekiant išsaugoti ar išlaikyti maistines produktų savybes. *Euromonitor International* prognozuoja, kad popierinių raštinės reikmenų rinka daugumoje šalių ir toliau mažės, o tai lems IT ir skaitmenizacijos tendencijos.

Kartono ir pakuotės rinkoje tikimasi kainų augimo
Pagrindinės kartono žaliavos – popierius iš makulatūros (angl. *testliner*) ir popierius iš medžio (angl. *kraftliner*) šiemet (nuo sausio iki liepos mėn.) pabrango apie 100€ už toną. Tai sudarė prielaidas augti gofrokartono gaminių kainoms. Popieriaus kainų augimą nulėmė ir jo trūkumas rinkoje, kadangi šiemet dideli popieriaus kiekiai išvežami į Kiniją (šioje šalyje dėl ekologijos problemų uždaryti keli fabrikai). Gofruotojo kartono pakuotės gamintojai pastebi, kad esant popieriaus iš medžio (angl. *kraftliner*) trūkumui Lietuvoje, vietiniams rinkoms žaidėjams kyla problemų užsitikrinant stabilų žaliavos tiekimą, o tarptautiniai rinkos žaidėjai turi didesnes derybines galias apsirūpinant žaliava. Tai gali didinti riziką bloginti pakuotės kokybę. Manoma, kad toliau augant žaliavos kainoms, gamintojai gali kelti gaminių kainas.

3 lentelė. Didžiausios popieriaus ir popieriaus gaminių pramonės rinkos pasaulyje pagal šalis 2016-2021 m. (palyginamosiomis 2016 m. kainomis), mln. USD.

Šalis	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2016-2021 m. vidutinis metinis augimas
Viso:	938153	953787	971247	992899	1014258	1035530	2,0%
Kinija	247362	259950	271968	287084	303235	319593	5,3%
JAV	179168	179804	179309	178927	176910	174141	-0,6%
Japonija	71822	72431	72680	72652	72252	71952	0,0%
Vokietija	42272	41868	41301	41436	41310	40981	-0,6%
Kanada	27586	27055	26815	26461	26110	25775	-1,3%
Italija	24798	24100	23951	23835	23662	23507	-1,1%
Brazilija	21133	21878	22353	22759	23302	23879	2,5%
Suomija	20941	21277	22339	23638	24963	26333	4,7%
Pietų Korėja	20318	20351	20588	20901	21254	21606	1,2%
Indija	19305	20676	21983	23463	25123	26860	6,8%
Prancūzija	19113	18973	18798	18700	18467	18202	-1,0%
Jungtinė Karalystė	18185	17941	17554	17209	16884	16568	-1,8%
Kitos šalys	225858	227184	231298	235515	240456	245793	1,7%

Šaltinis: „Euromonitor International“ prognozės ir VŠĮ „Versli Lietuva“ paskaičiavimai.